

РОЗДІЛ 5. ЕТНОПОЛІТОЛОГІЯ ТА ЕТНОДЕРЖАВОЗНАВСТВО

Шаповалова Алла Миколаївна

Етнополітичні конфлікти в умовах глобалізації: сучасні виклики та динаміка

УДК 327

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2025-3.31>

Шаповалова Алла Миколаївна
кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри приватного
та публічного права
Київського національного університету
технологій та дизайну
вул. Мала Шияновська, 2, Київ, Україна
ORCID: 0000-0002-4920-5539

Актуальність проблеми. Етнополітичні конфлікти є однією з найбільш складних та руйнівних форм насильства у сучасному світі, що зазнають значних трансформацій під впливом глобалізаційних процесів. Їхня зростаюча інтенсивність та фрагментація створюють серйозні виклики для міжнародної безпеки та стабільності. У 2024 році було зафіксовано 61 державний збройний конфлікт у 36 країнах, що є найвищим показником за понад сім десятиліть, а кількість конфліктних подій майже подвоїлася за останні п'ять років.

Мета дослідження. Головною метою даного дослідження є всебічний аналіз сутності, причин та динаміки етнополітичних конфліктів в умовах глобалізації, а також ідентифікація ключових концептуальних підходів до їх вивчення. Дослідження прагне виявити вплив глобалізаційних чинників на фази розвитку конфліктів та запропонувати багатовимірний підхід до їх ефективного врегулювання, зважаючи на сучасні виклики, зокрема у цифровому просторі.

Методи. Для досягнення поставленої мети, в дослідженні використовується комплексний методологічний апарат. Теоретичний аналіз ґрунтується на узагальненні трьох основних концептуальних підходів: примордіалістичного (що акцентує на «природній» спорідненості та ідентичності), інструменталістського (що розглядає конфлікти як інструмент політичної мобілізації) та конструктивістського (що трактує етнічність як конструйовану категорію). Для ілюстрації та підтвердження теоретичних положень застосовується кейс-стаді метод, що включає детальний розгляд трьох знакових прикладів: Югославські війни, Геноцид у Руанді та Криза рохінджа в М'янмі.

Результати дослідження. Дослідження показує, що глобалізація є не лише інтеграційною силою, але й джерелом значних загроз. Вона посилює етнічну поляризацію, загострює соціально-економічну нерівність та створює нові можливості для політичних маніпуляцій етнічністю. Розглянуті кейси переконливо демонструють, як історична спадщина, внутрішня політична нестабільність та глобальний контекст взаємодіють, трансформуючи внутрішні суперечності у масове насильство. Особливу увагу приділено зростаючій ролі цифрових технологій, зокрема соціальних мереж, у поширенні мови ворожнечі та дезінформації, що стали потужним інструментом радикалізації та ескалації конфліктів (як показав приклад М'янми та Руанди).

Ключові слова: етнополітичні конфлікти, глобалізація, етнічність, миротворчість, дезінформація, соціально-економічна нерівність, міжнародна безпека.

Вступ. Сучасний світ характеризується безпрецедентною взаємопов'язаністю та взаємозалежністю, що є визначальними рисами глобалізації. Цей багатовекторний процес, який охоплює економічні, політичні, культурні та соціальні виміри, істотно трансформував традиційні уявлення про державні кордони, суверенітет та ідентичність. Однак, паралельно з уніфікаційними тенденціями, глобалізація активізувала і низку етнополітичних конфліктів, які набувають нових форм та інтенсивності. Актуальність дослідження етнополітичних конфліктів в умовах глобалізації обумовлена їхньою руйнівною силою, здатністю дестабілізувати цілі регіони та мати далекосяжні наслідки для міжнародної безпеки.

Мета та завдання. Метою цієї наукової статті є комплексний аналіз етнополітичних конфліктів в умовах глобалізації, виявлення їхньої сучасної динаміки та ключових викликів, які вони становлять для міжнародної безпеки та стабільності.

Щоб досягти виконання поставленої мети, ставимо перед собою такі завдання: по-перше, провести теоретичний аналіз провідних концептуальних підходів до вивчення етнополітичних конфліктів та їхнього взаємозв'язку з глобалізаційними процесами. По-друге, здійснити емпіричне дослідження конкретних кейсів етнополітичних конфліктів, щоб виявити їхні причини, перебіг та наслідки в умовах посиленої глобальної взаємозалежності.

Методи дослідження. У статті використовуються такі методи дослідження:

Системний аналіз. Цей метод дозволить розглянути етнополітичні конфлікти як складні системи, що взаємодіють з іншими елементами міжнародної та національної політики.

Порівняльний аналіз. Застосування порівняльного методу дасть змогу зіставити різні випадки етнополітичних конфліктів (кейси) з різних регіонів світу. Це дозволить виявити спільні закономірності та унікальні особливості, що формуються під впли-

вом локальних контекстів та глобалізаційних тенденцій.

Історичний метод. Дозволить простежити еволюцію етнополітичних конфліктів у часі, виявити їхні корені та історичні передумови.

Результати. Етнополітичні конфлікти є однією з найскладніших і найруйнівніших форм насильства у сучасному світі. Їхня природа, причини та динаміка значною мірою трансформуються під впливом глобалізаційних процесів, що створює нові виклики для міжнародної безпеки та стабільності.

Зазначимо, що етнополітичні конфлікти є предметом інтенсивних академічних дискусій, що призвели до формування кількох ключових концептуальних підходів, кожен з яких пропонує власне розуміння сутності етнічності та природи конфлікту, а також його взаємодії з глобалізаційними процесами.

Водночас, сутність етнополітичного конфлікту передбачає полісферичне протистояння між етнічними спільнотами або між ними та державними структурами, коли на конфліктній платформі переплітаються культурно-ціннісні, історично-конструкційні, релігійні та політико-економічні суперечності. Вітчизняна політична наука визначає етнополітичний конфлікт як процес виявлення, загострення і політизації протиріч між етнічними групами з переходом у сферу владних відносин, зумовлений не лише культурною, а й владно-ресурсною напругою.

У науковому дискурсі причини етнополітичних конфліктів включають комплекс структурно-системних чинників. Сюди належать нерівномірний доступ до територіальних, економічних, культурних ресурсів, історична пам'ять у вигляді травматичних подій, а також соціально-економічна нерівність між етнічними групами та державними інституціями. В українській парадигмі, що базується на дослідженнях В. Андріяш, нерівномірність розвитку і правове нерозвинення прав меншостей визнається одним із основних тригерів етнополітичних протиріч. Аналогічно, закордонні автори доводять, що в умовах демократії та глобального гуманітарного дискурсу групи стають більш політизованими, що створює потенціал для мобілізації протестів за етнополітичні інтереси [1, с. 23].

Проте важливо розуміти, що сучасні теоретичні підходи до вивчення етнополітичних конфліктів репрезентують три основні школи: примордіалістичну, інструменталістичну та конструктивістську. Примордіалісти акцентують увагу на кліщах «природної» спорідненості, етнічної спадковості та культурної ідентичності як основі конфліктності. Як зазначає Котелянець, етнонаціональні розбіжності часто трансформуються у політичні суперечності саме через дискурс ідентичності та символічного репертуару. Інструменталісти розглядають

етнополітичні конфлікти як інструмент політичної мобілізації та боротьби за владу, де державні еліти або зовнішні актори підтримують певну групу для досягнення геополітичних цілей. Заключно, конструктивізм трактує етнічність як конструйовану через мову, дискурс і соціальні практики категорію, яка може як зроджувати конфлікти, так і стати засобом їхнього розв'язання [2].

Отже, як можемо зазначити, етнічний конфлікт визначається як особлива форма соціального конфлікту, де етнос виступає як соціальна цілісність, об'єднана єдиним етнічним походженням, що існує в межах державних чи територіальних кордонів. Головна особливість етнополітичних конфліктів полягає в тому, що вони зачіпають одночасно дві важливі сфери суспільного життя – політичну та етнічну. У цій взаємодії політична складова, що включає боротьбу за владу, ресурси та інші аспекти, посідає ключове місце.

Етнополітичні конфлікти, незважаючи на їхню різноманітність, мають спільні риси та закономірності розвитку, які дозволяють краще зрозуміти їхню динаміку.

У генезі етнополітичного конфлікту важливо розрізняти горизонтальні конфлікти між етнічними групами і вертикальні, що відбуваються між групами та владними інституціями. В цьому контексті М. Примуш виділяє модель етнополітичної мобілізації як трифазний процес: консолідація, політична артикуляція та радикалізація дій, що в умовах глобального тиску може трансформуватися на інтернаціоналізований рівень через залучення зовнішніх акторів. При цьому структури, що відповідають за міжнаціональний діалог, часто виявляються недостатньо інституціоналізованими для стримування ескалації [4].

У світовій теорії міжнародних відносин також висувається гіпотеза «зіткнення цивілізацій» С. Гантінгтона, який стверджує, що глобальна реальність дедалі більше буде визначатися культурно-цивілізаційними лініями протистояння, а не ідеологічними чи економічними протистояннями. У сукупності ці підходи утворюють інтегративний аналітичний каркас для розуміння, чому етнополітичні конфлікти в епоху глобалізації набувають нової інтенсивності та трансформованої природи [6].

Підкреслимо, що більшість українських вчених визначають такі фази етнополітичного конфлікту:

- Формування конфлікту (формальна фаза). Сторони створюють свою соціальну базу, ідеологічні навички та висувають домагання на ґрунті узаконених норм і структур.
- Розвиток конфлікту (фаза загострення). Сторони переходять до войовничої тактики, відкрито йдучи на розрив з узаконеними нормами та структурами.
- Реалізація конфлікту (військова фаза). Сторони перебувають у збройному зіткненні.

– Постреалізаційна фаза. Відбудова порядку, який існував до другої фази.

– Постформальна фаза. Переговори та дискусії з проблем забезпечення безпеки у регіоні конфлікту.

– Фаза розв'язання конфлікту. Усунення причин, що призвели до збройних сутичок [1; 2; 3].

На наш погляд глобалізація прискорює поширення економічних та фінансових криз, яким багато країн світу просто не можуть протидіяти. Певні регіони світу взагалі неспроможні конкурувати в глобальній економіці. До негативних наслідків цих процесів можна віднести посилення етнічних конфліктів. Націоналістичні течії виступають проти глобалізації, оскільки глобалізація сприяє особистій ідентифікації з глобальним суспільством і не потребує особистої ідентифікації з певною державою.

Як зазначає В. Андріяш, в умовах глобалізації відбувається актуалізація етнічних процесів, відродження етнічної самосвідомості та політизація етнічності. Модернізація, що часто супроводжує глобалізацію, призводить до політизації лідерів національних меншин, а отже, й політизації всієї соціальної групи. Політизація етнічності пов'язується з погіршенням матеріального становища меншин та зростанням напруги у міжнаціональних відносинах [1, с. 27].

Також відзначимо, що глобалізація призводить до різкого збільшення доступності інформації та зіткнення формувань інформаційної свідомості. Розвиток засобів масової інформації, зокрема Інтернету, є одним із конфліктогенних чинників. Інформаційний фактор має зростаюче значення у розвитку політичних конфліктів, де учасники використовують «інформаційну зброю» та манінують громадською думкою.

Приклади геноциду в Руанді та кризи рохінджа в М'янмі демонструють, як місцеві медіа та соціальні мережі були використані для поширення ненависті, дегуманізації та прямого підбурювання до насильства, що призвело до геноциду та етнічних чисток. Глобалізація, створюючи «відкритий світ» та «глобальний комунікативний простір», парадоксально надає нові, потужні інструменти для поширення ненависті та дезінформації, що може мати руйнівні локальні наслідки.

Для ілюстрації теоретичних положень та розуміння динаміки етнополітичних конфліктів в умовах глобалізації, доцільно розглянути кілька прикладів: Югославські війни, Геноцид у Руанді та Криза рохінджа в М'янмі.

Розпочнемо з Югославського конфлікту. Держава Югославія, сформована після Першої світової війни, мала внутрішні етнічні напруження, які стали особливо вираженими після смерті її лідера Йосипа Броз Тіто у 1980 році. Економічні труднощі та падіння комунізму у Східній Європі у 1989 році

підживили зростаючий націоналізм серед різних етнічних груп.

Югославський конфлікт, що охопив 1990-ті роки, став одним із найяскравіших прикладів етнополітичного конфлікту, який набув особливої інтенсивності в умовах глобалізаційних зрушень після закінчення холодної війни. Розпад багатонаціональної федерації Югославії супроводжувався серією кривавих воєн, зокрема у Хорватії, Боснії і Герцеговині, а також Косові [5]. Ці конфлікти продемонстрували, як швидкі геополітичні зміни, поєднані з послабленням наддержавних імперських структур, створюють сприятливий ґрунт для мобілізації етнічної ідентичності у формі збройного насильства. Після краху соціалістичної системи та втрати політичної централізації, етнічні спільноти у складі колишньої Югославії – серби, хорвати, босняки, албанці – стали активними суб'єктами політичного процесу, відстоюючи свої національні проєкти, часто у взаємовиключній формі.

Окрім того, конфлікт у Боснії і Герцеговині (1992–1995) з особливою виразністю ілюструє руйнівну силу етнополітичної мобілізації в умовах слабкої державності, коли інституції не здатні стримати націоналістичні прагнення. Війна, що розгорнулася між трьома основними етнічними групами – боснійськими мусульманами (босняками), сербами та хорватами – супроводжувалася масовими воєнними злочинами, етнічною чисткою, депортаціями, ґвалтуваннями, і досягла апогею в геноциді у Сребрениці [5]. Варто наголосити, що попри відносну економічну модернізацію та інтеграцію Югославії в європейський простір у попередні десятиліття, глобалізаційні тенденції після 1989 року виявилися не стабілізуючим, а деструктивним чинником. Міжнародна спільнота довгий час зберігала нейтралітет, демонструючи нерішучість і повільну реакцію, що, у свою чергу, посилювало конфліктну динаміку.

Проте слід зазначити, що з економічної перспективи глобалізація виявилася подвійним каталізатором. Лібералізація економіки після розпаду Югославії призвела до соціальної поляризації, масового безробіття та занепаду державного сектора, що сприяло радикалізації суспільства. Етнічна приналежність стала головним каналом перерозподілу ресурсів і доступу до влади, що в умовах економічного хаосу посилювало етнополітичне суперництво [5].

Тепер розглянемо Геноцид у Руанді, який є одним із найтрагічніших прикладів етнополітичного конфлікту, що стався в умовах глобалізації. За 100 днів приблизно 800 тисяч представників етнічної групи тутсі, а також поміркованих хуту, були вбиті внаслідок ретельно організованої кампанії геноциду. Попри те, що конфлікт мав глибокі історичні корені – колоніальний спадок бельгійського правління, що запровадив жорстку етнічну страти-

фікацію між хуту та тутсі, – глобальний контекст відіграв важливу роль у як ескалації, так і в затягуванні міжнародної реакції.

Відмітемо, що після здобуття незалежності Руанда залишалася вразливою до маніпуляцій ідеологією етнічного поділу. З одного боку, посилення національної державності та економічні труднощі сприяли радикалізації хуту, які контролювали більшість інституцій. З іншого боку, розширення глобального інформаційного простору створило вікно можливостей для зовнішнього втручання, яке, однак, так і не відбулося вчасно. Міжнародна спільнота, зокрема ООН та провідні західні держави виявили пасивність, незважаючи на численні попередження про загрозу геноциду. Варто зазначити, що в умовах глобалізованого світу, коли оперативне отримання інформації стало можливим, така бездіяльність є свідченням політичної селективності у реагуванні на гуманітарні катастрофи [8].

Ключовим чинником у генезі геноциду стала інформаційна інфраструктура – радіостанція RTLM (Radio Télévision Libre des Mille Collines) виконувала роль пропагандистського механізму етнополітичної мобілізації. Її мова ворожнечі, що систематично дегуманізувала тутсі, мала колосальний вплив на масову свідомість, демонструючи, як у глобальну епоху медіа можуть бути не лише інструментом інформування, а й рушієм насильства [9]. Це дозволяє говорити про небезпечний симбіоз локальної етнічної напруги з глобальними технологіями поширення інформації, що набуває особливої актуальності у XXI столітті.

Як бачимо, геноцид відбувся в епоху глобалізації, яка сприяє універсалізації норм прав людини. Однак, міжнародна спільнота виявила «фундаментальну байдужість» до країни, що не мала стратегічної або ресурсної цінності для жодної світової держави.

Цей випадок викриває критичну слабкість глобалізованої системи: незважаючи на проголошені універсальні цінності та норми прав людини, реальна міжнародна дія (особливо військове втручання) часто визначається прагматичними державницькими інтересами (*realpolitik*), а не суто гуманітарними міркуваннями. Глобалізація може поширювати ідеї, але не завжди забезпечує механізми примусу, коли відсутні геополітичні чи економічні стимули. Це ставить під сумнів ефективність імплементації глобальних норм прав людини та «відповідальності захищати» (R2P) у випадках, коли конфлікт не відповідає стратегічним інтересам великих держав, що є ключовим викликом для міжнародного права та політики [9].

Криза рохінджа в М'янмі є сучасним прикладом етнополітичного конфлікту, що демонструє руйнівний вплив глобалізації, особливо в цифровому просторі. Представники мусульманської меншини

рохінджа, що історично мешкають у штаті Ракхайн, були десятиліттями піддані маргіналізації, дискримінації та позбавлені громадянських прав. Однак саме в останнє десятиліття ситуація набула масштабного етнополітичного загострення, що у 2017 році вилилося у масову військову операцію м'янмарської армії (Татмадау), яка супроводжувалася численними злочинами: убивствами, спаленням сіл, системними згвалтуваннями та депортацією сотень тисяч людей до Бангладеш. Згідно з даними ООН, усього понад 700 000 осіб були змушені залишити країну в короткий період – масштаб, який прирівнюється до етнічної чистки, а згодом був визнаний потенційною ознакою геноциду.

Особливістю цієї кризи є її цифровий вимір. На відміну від конфліктів кінця XX століття, у випадку з М'янмою деструктивну роль відіграв глобалізований інформаційний простір, зокрема соціальні мережі. Facebook, який є домінантною онлайн-платформою в М'янмі, став засобом розповсюдження мови ворожнечі, дезінформації та організації погромів. Розслідування, проведені The New York Times, Reuters та Amnesty International, доводять, що військові структури країни створювали фейкові акаунти, поширювали етнічну ненависть та координували пропагандистські кампанії, що підбурювали до насильства проти рохінджа [10]. Цей випадок демонструє нову реальність етнополітичних конфліктів у глобалізованому світі: цифрові технології стають не лише інструментом мобілізації, а й чинником радикалізації та ескалації конфлікту.

Цікаво, що зовнішній глобалізований контекст також несе в собі амбівалентні наслідки. З одного боку, міжнародна спільнота, включно з ООН, Міжнародним кримінальним судом та правозахисними організаціями, оперативно реагувала на події у М'янмі. Були запроваджені санкції, оприлюднено численні доповіді, що фіксували порушення прав людини, а справу передано до Міжнародного суду ООН за позовом Гамбії. З іншого боку, така інтернаціоналізація проблеми не призвела до негайного стримування насильства або гарантій безпеки для рохінджа, що вказує на обмежену дієздатність глобальних правових механізмів у суверенних державах із сильною армією та націоналістичним дискурсом.

Доречно нагадати, що саме економічний вимір демонструє складну взаємодію між глобалізацією та етнополітикою. Інвестиції з боку Китаю, який реалізує в М'янмі проекти в межах ініціативи «Один пояс – один шлях», створили додаткову зону геополітичної нестабільності, де права людини були принесені в жертву стратегічним інтересам. Уряд М'янми, попри міжнародну ізоляцію, зберігає підтримку з боку окремих держав, що створює «безпечну зону безкарності» для військових еліт. Водночас, глобальні економічні санкції не завжди

досягають результату в авторитарному контексті, де відсутні механізми демократичного зворотного зв'язку [11].

Узагальнюючи три розглянуті кейси – Югославські війни, геноцид у Руанді та кризи рохінджа в М'янмі – можна стверджувати, що етнополітичні конфлікти в умовах глобалізації набувають нових форм, водночас зберігаючи класичну конфліктогенну природу, обумовлену етнічною поляризацією, дискримінацією, історичною травмою та нерівністю. Проте, саме глобалізаційний контекст – у його політичному, економічному, правовому та цифровому вимірах – значною мірою впливає як на перебіг конфліктів, так і на характер міжнародної реакції.

Світ переживає сплеск насильства, не бачений з часів Другої світової війни. У 2024 році зафіксовано 61 державний збройний конфлікт у 36 країнах світу – це найвищий показник за понад сім десятиліть. Кількість конфліктних подій майже подвоїлася за останні п'ять років; у 2020 році було зареєстровано 104 371 подія, тоді як у 2024 році їхня кількість наблизилася до 200 000 [7].

Вважаємо, що одним із найбільш тривожних аспектів є фрагментація конфліктів: більше половини всіх країн, що постраждали від конфліктів, зараз стикаються з двома або більше окремими державними конфліктами, а в дев'яти країнах їх три або більше. Зростання активності бойових груп є ключовим рушієм нового та тривалого насильства, причому недержавні конфлікти стали найпоширенішим типом.

Врегулювання етнополітичних конфліктів в умовах глобалізації потребує багатовимірного підходу, що охоплює політичні, соціокультурні та економічні чинники. Центральну роль у миротворчих зусиллях відіграють міжнародні організації (ООН, ЄС, Африканський Союз), які забезпечують посередництво, дипломатичний тиск і ресурсну підтримку. Водночас, ефективність їхньої діяльності часто обмежується політизацією, зокрема правом вето, що блокує оперативне реагування.

Одним із ключових інструментів запобігання конфліктам є системи раннього попередження, які, завдяки технологічному прогресу (спутниковий моніторинг, аналітика соцмереж), дають змогу своєчасно виявляти ескалаційні ризики. Проте, як показав геноцид у Руанді, наявність інформації не гарантує своєчасного втручання.

Підсумовуючи, звернемо увагу на механізми діалогу, посередництва та примирення, які передбачають залучення конфліктуючих сторін до переговорів і зміцнення довіри через культурний обмін, спільні проєкти та народну дипломатію. Успішність цих процесів залежить від розуміння локального контексту й етнічної специфіки.

Постконфліктне відновлення включає визнання минулих злочинів, репарації, комісії правди

та заходи колективної пам'яті. Психосоціальна реабілітація, травмо терапія та інституційна підтримка формують фундамент для сталого миру.

Окрім того, важливим чинником є інклюзивний економічний розвиток, який сприяє зменшенню нерівності – однієї з головних причин конфліктів. Проте глобалізація, що орієнтована на неоліберальні моделі, без урахування локальних особливостей, може навпаки поглибити соціальну фрагментацію.

І насамкінець, окрема увага має приділятися боротьбі з мовою ворожнечі та дезінформацією, які в цифрову епоху відіграють ключову роль в ескалації насильства. Освітні програми з медіа грамотності, державне регулювання і міжнародні стратегії, як-от ініціатива ООН проти мови ворожнечі, мають бути інтегровані в загальну політику безпеки.

Отже, ефективне врегулювання етнополітичних конфліктів можливе лише за умов комплексного підходу, який поєднує превентивні інструменти, цінності прав людини, локальну чутливість і критичний аналіз наслідків глобалізаційних трансформацій.

Висновки. Етнополітичні конфлікти в умовах глобалізації залишаються одними з найгостріших викликів сучасності, оскільки вони поєднують локальні напруження з глобальними процесами. Теоретичні підходи – примордіалізм (есенціалізм), інструменталізм і конструктивізм – пропонують різні пояснення їхньої природи, але всі визнають, що глобалізація впливає на ідентичності, посилює соціально-економічну нерівність і створює середовище для політичних маніпуляцій етнічністю. У цьому контексті глобалізація є не лише інтеграційною силою, але й джерелом загроз: від поширення дезінформації до підриву внутрішньої стабільності держав.

Приклади Югославських воєн, геноциду в Руанді та кризи рохінджа в М'янмі ілюструють, як взаємодія історичної спадщини, політичної нестабільності та глобального контексту здатна трансформувати внутрішні суперечності у масове насильство. Ці конфлікти демонструють не лише обмеження неоліберальних економічних моделей, а й розрив між універсальними нормами прав людини та інтересами держав. Водночас вони вказують на необхідність переосмислення механізмів глобальної безпеки у відповідь на нові, фрагментовані й цифрово активізовані форми насильства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андріяш В. І. Державна етнополітика України в умовах глобалізації : монографія. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 328 с.
2. Вітман К. М., Завгородня Ю. В. Сучасні тенденції етнополітичних процесів : навчально-методичний

посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Одеса : Фенікс, 2021. 61 с.

3. Котелянець О. О. Генеза етнополітичних конфліктів у вітчизняній та зарубіжній історіографії. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kotelianets_Olha/Geneza_etnopolitychnykh_konfliktiv_u_vitchyznianiitazarubizhnii_istoriohrafii.pdf?PHPSESSID=jk45dqhhegsu4mrn7h26a4fd42 (дата звернення: 16.06.2025)

4. Примуш М. Етнополітична мобілізація як фактор зародження та розвитку етнополітичних конфліктів. *Освіта регіону*. 2009. № 2. URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/88> (дата звернення: 16.06.2025)

5. Excerpt: The World and Yugoslavia's Wars. URL: <https://www.cfr.org/excerpt-world-and-yugoslavia-wars> (дата звернення: 16.06.2025)

6. Huntington S. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order. New York, NY: Simon and Schuster, 1996. URL: <https://www.beyondintractability.org/bksum/huntington-clash> (дата звернення: 16.06.2025)

7. Rustad S. Conflict Trends: A Global Overview, 1946–2024. 2025. URL: <https://reliefweb.int/report/world/conflict-trends-global-overview-1946-2024> (дата звернення: 16.06.2025)

8. Rwanda. Holocaust and Genocide Studies. URL: <https://cla.umn.edu/chgs/holocaust-genocide-education/resource-guides/rwanda> (дата звернення: 16.06.2025)

9. Shine S. The Globalization of Human Rights in Post-Genocide Rwanda. *Bridges: A Journal of Student Research*. Vol. 8. Iss. 8. Article 5. URL: <https://digitalcommons.coastal.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1066&context=bridges> (дата звернення: 16.06.2025)

10. Zaleznik D. Facebook and Genocide: How Facebook contributed to genocide in Myanmar and why it will not be held accountable. URL: <https://systemicjustice.org/article/facebook-and-genocide-how-facebook-contributed-to-genocide-in-myanmar-and-why-it-will-not-be-held-accountable/> (дата звернення: 16.06.2025)

11. Zarni, M., Cowley, A. The Slow-Burning Genocide of Myanmar's Rohingya. *Pacific Rim Law & Policy Journal*. Vol. 23(3). P. 683–754.

REFERENCES:

1. Andriash, V. I. (2013). *Derzhavna etnopolityka Ukrainy v umovakh hlobalizatsii* [State ethnopolitics of Ukraine in conditions of globalization: monograph]. Mykolaiv: Vyd-vo ChDU im. Petra Mohyly. 328 p. (in Ukrainian).

2. Vitman, K. M., Zavhorodnia, Yu. V. (2021). *Suchasni tendentsii etnopolitychnykh protsesiv* [Current trends of ethnopolitical processes: educational-methodical manual for applicants of the third (educational-scientific) level of higher education]. Odessa: Feniks. 61 p. (in Ukrainian).

3. Kotelianets, O. O. *Geneza etnopolitychnykh konfliktiv u vitchyznianiitazarubizhnii istoriohrafii* [Genesis of ethnopolitical conflicts in domestic and foreign historiography]. Available at: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kotelianets_Olha/Geneza_etnopolitychnykh_konfliktiv_u_vitchyznianiitazarubizhnii_istoriohrafii.pdf?PHPSESSID=jk45dqhhegsu4mrn7h26a4fd42 (accessed June 16, 2025) (in Ukrainian).

4. Prymush, M. *Etnopolitychna mobilizatsiia yak faktor zarodzhennia ta rozvytku etnopolitychnykh konfliktiv* [Ethnopolitical mobilization as a factor of origin and development of ethnopolitical conflicts]. *Osvita rehionu*, 2009, № 2. Available at: <https://social-science.uu.edu.ua/article/88> (accessed June 16, 2025) (in Ukrainian).

5. Excerpt: The World and Yugoslavia's Wars. Available at: <https://www.cfr.org/excerpt-world-and-yugoslavia-wars> (accessed June 16, 2025)

6. Huntington, S. (1996). *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. New York, NY: Simon and Schuster. Available at: <https://www.beyondintractability.org/bksum/huntington-clash> (accessed June 16, 2025)

7. Rustad, S. (2025). *Conflict Trends: A Global Overview, 1946–2024*. Available at: <https://reliefweb.int/report/world/conflict-trends-global-overview-1946-2024> (accessed June 16, 2025)

8. Rwanda. *Holocaust and Genocide Studies*. Available at: <https://cla.umn.edu/chgs/holocaust-genocide-education/resource-guides/rwanda> (accessed June 16, 2025)

9. Shine, S. *The Globalization of Human Rights in Post-Genocide Rwanda*. *Bridges: A Journal of Student Research*. Vol. 8, Iss. 8, Article 5. Available at: <https://digitalcommons.coastal.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1066&context=bridges> (accessed June 16, 2025)

10. Zaleznik, D. *Facebook and Genocide: How Facebook contributed to genocide in Myanmar and why it will not be held accountable*. Available at: <https://systemicjustice.org/article/facebook-and-genocide-how-facebook-contributed-to-genocide-in-myanmar-and-why-it-will-not-be-held-accountable/> (accessed June 16, 2025)

11. Zarni, M., Cowley, A. *The Slow-Burning Genocide of Myanmar's Rohingya*. *Pacific Rim Law & Policy Journal*, 23(3), 683–754.

Ethnopolitical conflicts in the context of globalization: modern challenges and dynamics

Shapovalova Alla Mykolaivna

Candidate of Political Science,
Associate Professor at the Department
of Private and Public Law
Kyiv National University of Technology
and Design
Mala Shiyanova str., 2, Kyiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-4920-5539

Relevance of the Problem. Ethnopolitical conflicts are among the most complex and destructive forms of violence in the modern world, undergoing significant transformations under the influence of globalization processes. Their increasing intensity and fragmentation pose serious challenges to international security and stability. In 2024, 61 interstate armed conflicts were recorded in 36 countries, representing the highest figure in over seven decades, while the number of conflict events has nearly doubled over the past five years.

Purpose of the Study. The main goal of this research is a comprehensive analysis of the nature, causes, and dynamics of ethnopolitical conflicts in the context of globalization, as well as the identification of key conceptual approaches to their study. The research aims to reveal the impact of globalization factors on the phases of conflict development and to propose a multidimensional approach to their effective resolution, considering contemporary challenges, especially in the digital sphere.

Methods. To achieve the stated objective, the study employs a comprehensive methodological framework. The theoretical analysis is based on the synthesis of three main conceptual approaches: primordialist (which emphasizes «natural» affinity and identity), instrumentalist (which views conflicts as tools of political mobilization), and constructivist (which treats ethnicity as a constructed category). For illustration and validation of theoretical assumptions, the case study method is applied, including an in-depth examination of three emblematic examples: the Yugoslav Wars, the Rwandan Genocide, and the Rohingya Crisis in Myanmar.

Results. The study demonstrates that globalization is not only an integrative force but also a source of significant threats. It exacerbates ethnic polarization, intensifies socio-economic inequality, and creates new opportunities for political manipulation of ethnicity. The cases reviewed convincingly show how historical legacies, internal political instability, and the global context interact, transforming domestic contradictions into mass violence. Special attention is given to the growing role of digital technologies, particularly social media, in spreading hate speech and disinformation, which have become powerful tools for radicalization and escalation of conflicts (as illustrated by the examples of Myanmar and Rwanda).

Key words: Ethnopolitical conflicts, globalization, ethnicity, peacekeeping, disinformation, socio-economic inequality, international security.